

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-58>

УДК 657

Хетагурова Наталія Олександрівна

аспірант,

Одеський національний економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-1269-7560>**Nataliia Khetahurova**

Odesa National Economic University

**ОЦІНКА РИЗИКІВ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ
РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ****RISK ASSESSMENT AS A FACTOR FOR IMPROVING
INTERNAL CONTROL EFFECTIVENESS**

Анотація. В статті висвітлено доцільність оцінки ризиків з метою підвищення результативності внутрішнього контролю. Одним із ключових аспектів ефективного внутрішнього контролю є оцінка ризиків. З метою підвищення ефективності внутрішнього контролю на підприємствах проведено оцінювання ризиків діяльності шляхом аналізу існуючих методів й методик. В результаті порівняння методів, зокрема відокремлення їх переваг та недоліків з метою оцінки ризиків, обрано статистичний, аналітичний, нормативний методи та метод оцінки фінансової стійкості підприємств. Встановлено, що на підприємствах найбільш оптимальним для використання є нормативний метод оцінювання ризиків. Визначено систему основних показників, що впливають на рівень ризикованості підприємств. Здійснено інтегральну оцінку ризиків діяльності підприємств. За результатами аналізу розроблено методику оцінювання ризиків діяльності підприємств для впровадження її у діючу практику.

Ключові слова: оцінка ризиків підприємств; внутрішній контроль; система внутрішнього контролю; нормативний метод оцінювання ризиків; інтегральна оцінка ризиків.

Summary. Given the relevance of the chosen topic, there is a need to determine the role of risk assessment in increasing the effectiveness of internal control. An assessment of activity risks was carried out by analyzing existing methods. As a result of comparing methods, in particular, identifying their advantages and disadvantages for the purpose of assessing risks, statistical, analytical, regulatory methods and a method for assessing the financial stability of enterprises were selected. A detailed comparison made it possible to determine the priority methods for assessing the risks of the enterprise. The statistical method involves a holistic determination of the risk of a business entity using a large array of initial information, which is difficult for any enterprise. Analytical methods of risk assessment allow determining the possibility of losses based on mathematical models and are usually used to analyze the risk of individual projects. As a result, a change in one indicator is considered with the others unchanged, while in reality there is a connection between the indicators and a change in one of them leads to a change in the others. As a result, the method does not allow obtaining probabilistic estimates of possible deviations of the initial and effective indicators. The method of assessing financial stability consists in identifying potential risk zones and determining possible costs. The method allows to identify the items of expenses characterized by the greatest risk, and gives a fairly accurate overall assessment of financial stability and the corresponding type of risk. The normative method is based on the calculation of financial ratios, based on the specific purpose of the analysis and the specifics of the enterprise's activities. It has been established that the most optimal for use at enterprises is the normative method of risk assessment. A system of main indicators influencing the level of riskiness of enterprises has been determined. An integral assessment of the risks of enterprise activities has been carried out. Based on the results of the analysis, a methodology for assessing the risks of enterprise activities has been developed.

Keywords: enterprise risk assessment; internal control; internal control system; regulatory method of risk assessment; integrated risk assessment.

Постановка проблеми. В умовах динамічного розвитку економіки та зростання рівня невизначеності перед підприємствами постає необхідність удосконалення систем внутрішнього контролю. Одним із ключових аспектів ефективного внутрішнього контролю є оцінка ризиків.

Безперервний розвиток і вдосконалення системи управління ризиками та внутрішнього контролю дозволить підприємствам своєчасно й правильно ідентифікувати та мінімізувати можливі загрози для діяльності підприємств. Проте на практиці підприємства не приділяють належної

уваги процесу оцінки ризиків, що може призводити до неефективного використання ресурсів та фінансових втрат підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організації системи внутрішнього контролю займалися наступні вчені-економісти, зокрема: Артюх О.В. [1], Албу Н.М. [1], Мулик А.І. [7] тощо. Втім, зважаючи на безліч наукових доробок не достатньо висвітлено методику аналізу та оцінки ризиків, яка забезпечувала б результативність внутрішнього контролю на підприємствах.

Мета статті. З огляду на актуальність обраної тематики виникає необхідність визначення ролі оцінки ризиків у підвищенні результативності внутрішнього контролю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення поставлених завдань необхідно визначити оптимальний метод оцінювання ризиків, адже загальноприйнятого методу не існує, а різні фахівці цієї сфери пропонують різні варіанти. Визначимо найбільш поширені в професійній літературі методи оцінювання ризиків господарюючих суб'єктів [2; 3; 19; 20; 22; 24; 26].

Одним із найбільш розповсюджених методів оцінювання ризиків є статистичний метод, що полягає у визначенні ймовірності виникнення втрат на основі статистичних даних попереднього періоду та встановленні області (зони) ризику, коефіцієнта ризику й деяких інших показників [22, с. 10]. Головною перевагою подібної оцінки ризиків є можливість визначити ризик господарюючого суб'єкта в цілому. Але, цей метод має певні недоліки: для його використання необхідний великий масив вихідної інформації, що складно для будь-якого підприємства.

Аналітичні методи оцінки ризику дозволяють визначити можливість виникнення втрат на основі математичних моделей і використовуються зазвичай для аналізу ризику окремих проєктів. Аналітичні методи не дозволяють отримати ймовірнісні оцінки можливих відхилень вихідних і результативних показників. До головних переваг цієї групи методів відносять простоту використання та можливість оцінки ризиків у динаміці.

Одним із поширених методів є також метод аналізу доцільності витрат або метод оцінки фінансової стійкості, який полягає в ідентифікації потенційних зон ризику та визначенні можливих перевитрат коштів. Цей метод дозволяє виявити статті витрат, що характеризуються найбільшим ризиком, і дає досить точну загальну оцінку фінансової стійкості та відповідного виду ризику. Проте метод має й суттєві недоліки: ризик сприймається як цілісна величина, тобто ігноруються мульти-складові ризики, а можливість детального обліку всіх факторів ризику практично відсутня [24].

Ще одним поширеним методом оцінювання ризиків є нормативний метод, який базується на розрахунку фінансових коефіцієнтів, що харак-

теризують особливості функціонування підприємства [8, с. 75]. Головна перевага нормативного методу – це можливість добору коефіцієнтів, виходячи з конкретної мети аналізу та специфіки діяльності підприємства. Система нормативної оцінки складається з таких елементів: оціночних коефіцієнтів і вагів цих коефіцієнтів (якщо в них є необхідність); шкали оцінки значень отриманих показників; методики розрахунку інтегрального показника ризику.

Описані вище методи оцінювання ризиків є найбільш розповсюдженими у науковій літературі та найбільш зручними для використання. Проведений аналіз показав, що кожен із цих методів окрім переваг до власного застосування, має ще й певні недоліки. Для того, щоб обрати метод, який з одного боку допоможе оцінити ризики діяльності підприємства найбільш повно, а з іншого – виявиться оптимальним з точки зору витрат ресурсів і безпосереднього використання, складено перелік якостей, якими повинен володіти метод оцінювання ризику. Головні позитивні якості методів оцінки та їх співвідношення наведено в Табл. 1.

Для продовження дослідження в подальшому будемо спиратися на нормативний метод. Першим кроком у застосуванні нормативного методу постає питання відбору показників діяльності господарюючих суб'єктів, сукупність яких дозволить оцінити ризики найбільш повно.

З метою вибору показників, що найбільш повно характеризують напрями діяльності підприємства, нами розглянуті певні методики аналізу та оцінки ризиків діяльності підприємств [13–18] та наукові публікації з діагностики ризиків господарюючих суб'єктів [5; 6; 10–13; 23; 25; 27; 28].

Основними вимогами відбору коефіцієнтів для подальшого аналізу стали наступні: показники повинні мати форму відносних величин; при проведенні аналізу повинен бути присутнім елемент порівняння (в динаміці або з еталоном). Пропонований алгоритм застосування нормативного методу наведено на рис. 1.

На основі проведеного аналізу літературних джерел пропонуємо розглянути наступні групи показників: показники майнового стану, показники операційних витрат, показники рентабельності, показники ділової активності, показники ліквідності, показники фінансової стійкості, показники основної діяльності. Особливу увагу варто приділити саме останній групі: ці показники не включені до перелічених методик і відображають особливості функціонування саме підприємств морського транспорту. Показники, що увійшли до кожної з наведених груп, представлені в Табл. 2.

Для отримання інформації стосовно рівня ризику необхідно встановити рівень відповідності між розрахованими показниками та еталонними значеннями (або значеннями за попередній період часу). Для цього пропонуємо здійснити градації

Таблиця 1 – Характеристика методів оцінки ризиків у системі внутрішнього контролю

Характеристика методу	Статистичний метод	Аналітичний метод	Метод аналізу доцільності витрат	Нормативний метод
Мінімальні фінансові витрати				
Мінімальні витрати часу				
Простота використання				
Доступність програмного забезпечення				
Доступність інформації				
Мінімальна кількість фахівців				
Можливість оцінки в динаміці				
Комплексність оцінки				
Універсальність використання				
Низький рівень суб'єктивності оцінки				

Джерело: складено автором за власним дослідженням

Крок 1	Вибір показників оцінки діяльності підприємств.
Крок 2	Встановлення нормативних (еталонних) значень для відібраних показників оцінки діяльності підприємств.
Крок 3	Встановлення зон ризику показників на основі їх відхилення від еталону.
Крок 4	Розрахунок показників діяльності підприємства.
Крок 5	Порівняння отриманих значень із нормативними (еталонними).
Крок 6	Нормування розрахованих значень показників діяльності підприємства.
Крок 7	Розрахунок середнього нормованого значення для кожної групи показників.
Крок 8	Ранжування груп показників і встановлення вагів.
Крок 9	Розрахунок інтегрального показника діяльності підприємства.
Крок 10	Інтерпретація значення інтегрального показника.
Крок 11	Розробка відповідних заходів правління ризиками.

Рисунок 1 – Алгоритм застосування нормативного методу оцінки ризиків

Джерело: сформовано автором на основі даних [22]

Таблиця 2 – Показники аналізу фінансового стану підприємства

Групи показників	Показники
Показники майнового стану	Коефіцієнт придатності основних засобів
	Коефіцієнт оновлення основних засобів
	Питома вага активної частини основних засобів у їх загальній вартості
Показники операційних витрат	Виробничі витрати на одну гривню реалізованих послуг
	Адміністративні витрати на одну гривню реалізованих послуг
	Інші операційні витрати на одну гривню реалізованих послуг
Показники рентабельності	Рентабельність продукції (наданих послуг)
	Чиста рентабельність продажів
	Рентабельність основного капіталу
	Рентабельність власного капіталу
Показники ділової активності	Коефіцієнт оборотності оборотних активів
	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості
	Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості
	Віддача основних засобів
	Продуктивність праці
Показники ліквідності	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)
	Коефіцієнт швидкої ліквідності
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності
Показники фінансової стійкості	Коефіцієнт автономії
	Коефіцієнт мобільності
	Коефіцієнт фінансового ризику
	Коефіцієнт маневреності власного капіталу
	Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами
Показники основної діяльності	Темп зростання вантажообігу
	Темп зростання вантажообробки, пов'язаної з експортом товарів
	Темп зростання вантажообробки, пов'язаної з імпортом товарів

Джерело: складено автором за власним дослідженням

показників залежно від зон ризику. Значна кількість фахівців виділяють чотири зони ризику [8; 9; 21; 22] і тому ми пропонуємо взяти за основу саме таку градацію як, з одного боку, повну та вичерпну, та з іншого – не надто громіздку.

Відповідно до цього виділяємо: зону мінімального ризику, зону допустимого ризику, зону критичного ризику та зону катастрофічного ризику. Для приведення значень показників динаміки до порівняльного вигляду пропонуємо їх нормувати відповідно до зони ризику (Табл. 3). Між нормованими балами проведена чітка градація: кожний наступний бал характеризує наступну за логікою ланку.

Після визначення значень окремих показників відповідно до зон ризику можна визначити, про який рівень ризику свідчить кожна окрема група показників (формула 1):

$$P_n = \frac{\sum B_i}{n}, \quad (1)$$

де P_n – рівень ризику групи показників;
 B_i – бальне значення i -го показника в межах групи;
 n – кількість показників у групі.

Таблиця 3 – Схема нормування значень показників, що оцінюються в динаміці

Значення показника	Оцінка при порівнянні в динаміці
1 – зона мінімального ризику	У звітному періоді порівняно з попереднім значення коефіцієнту змінилося в кращий бік або залишилося на попередньому рівні, який відповідав сталому розвитку підприємства
2 – зона допустимого ризику	У звітному періоді порівняно з попереднім значення коефіцієнту дещо погіршилися або залишилися на попередньому не зовсім позитивному рівні
3 – зона критичного ризику	У звітному періоді порівняно з попереднім значення коефіцієнту суттєво погіршилися
4 – зона катастрофічного ризику	У звітному періоді порівняно з попереднім значення коефіцієнту значно погіршилися і свідчать про наявність великих проблем у підприємства

Джерело: складено автором за власним дослідженням

Нормована інтегральна оцінка ризику підприємства як системи є середньозваженим значенням рівнів ризику усіх підсистем і визначається наступним чином (формула 2) [4]:

$$I_p = \sum P_n q, \quad (2)$$

де I_p – нормована інтегральна оцінка внутрішніх ризиків підприємства;

q – питома вага групи ризику

Відповідно до запропонованої методики оцінювання ризиків необхідно розрахувати показники діяльності підприємства за сімома аналітичними групами, які згадані раніше в дослідженні, за допомогою яких можна охарактеризувати ризики, а також оцінити їх загальний рівень впливу на основі інтегрального показника. Аналіз визначених груп показників, що описують фінансово-господарську діяльність підприємств. Надалі роз-

раховується значення інтегрального показника ризиків для підприємств. При цьому варто відмітити, що різні групи показників свідчать про різні ризикові фактори з різним ступенем впливу. З огляду на це, інтегральний показник ризику пропонуємо розраховувати із врахуванням статистичних вагів, які будуть характеризувати ступінь впливу показників або їх груп. Для визначення вагів кожної групи самі групи проранжуюються між собою від одиниці до семи, де одиниця характеризує найбільш важливу групу (ту, що свідчить про найбільш небезпечні ризики), а сім – найменш важливу (ту, що свідчить про найменш небезпечні ризики). На основі методології побудови узагальнюючих статистичних показників [4] формується значення вагів (формула 2), на основі яких розраховуються інтегральні показники ризику аналізованих суб'єктів (Табл. 4).

Таблиця 4 – Характеристика інтегрального показника ризику

Зона ризику	Бальне значення показника	Трактування значень інтегрального показника
Зона мінімального ризику. Зона відповідає «нормальному», «розумному» рівню ризику. Характеризується розміром втрат, що не перевищують розмір чистого прибутку	[1,0 – 1,5)	Значення більшості показників, що характеризують ризики підприємства, відповідають рекомендованим або незначно відрізняються від них; за звітний період відбувалось покращення порівняно з попереднім періодом або зміни були відсутні. Вплив негативних факторів на підприємство є мінімальним
Зона допустимого ризику. Зона характеризується рівнем втрат, що не перевищують розміру розрахункового прибутку	[1,5 – 2,0)	Нижня межа зони допустимого ризику. Значення деяких показників, що характеризують ризик підприємства, не відповідає рекомендованим і за звітний період відбувалось погіршення значень коефіцієнтів порівняно з попереднім періодом. Вплив негативних факторів на підприємство є значним
	[2,0 – 2,5)	Верхня межа зони допустимого ризику. Значення показників, що характеризують ризик підприємства, незначно відрізняється від рекомендованих і за звітний період відбувалось деяке погіршення значень показників порівняно з попереднім періодом або зміни були відсутні. Вплив негативних факторів на підприємство є сильним
Зона критичного ризику. Зона відповідає величині втрат, рівних розрахунковій виручці	[2,5 – 3,0)	Нижня межа зони критичного ризику. Значення більш ніж половини показників, що характеризують ризик підприємства, значно відрізняється від рекомендованих і за звітний період відбувались негативні зміни в значеннях коефіцієнтів. Вплив негативних факторів на підприємство є дуже сильним
	[3,0 – 3,5)	Верхня межа зони критичного ризику. Значення більшості показників, що характеризують внутрішній ризик, значно відрізняється від рекомендованих, а також за звітний період відбулися зміни в ще гірший бік порівняно з попереднім або залишилися на рівні минулого періоду. Вплив негативних факторів зовнішнього середовища на підприємство є критичним. Можливі фінансові втрати в розмірі власного капіталу
Зона катастрофічного ризику. Зона характеризується втратами, рівними майновому стану підприємця (в т.ч. банкрутство)	[3,5 – 4,0]	Зона катастрофічного ризику. Значення всіх показників, що характеризують ризик підприємства, значно відрізняються від рекомендованих, а також за звітний період відбулися зміни в ще гірший бік порівняно з попереднім. Вплив негативних факторів на підприємство є катастрофічним

Джерело: розроблено автором за власним дослідженням

Висновки. Результати аналізу на основі пропонуваної методики дозволять виявити тенденції у діяльності підприємств, і за виявлення недоліків, запропоновані заходи свідчатимуть про необхідність прийняття заходів із зниження рівня ризиків.

З метою підвищення ефективності внутрішнього контролю на підприємствах проведено оцінювання ризиків діяльності шляхом аналізу

існуючих методів й методик. Встановлено, що на підприємствах найбільш оптимальним для використання є нормативний метод оцінювання ризиків. Визначено систему основних показників, що впливають на рівень ризикованості підприємств. Здійснено інтегральну оцінку ризиків діяльності підприємств. За результатами аналізу розроблено методику оцінювання ризиків діяльності підприємств для впровадження її у діючу практику.

Список використаних джерел:

1. Артюх О.В., Албу Н.М. Внутрішній контроль на конкурентоспроможному підприємстві: проблеми визначення. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*. 2015. № 7. С. 780–784.
2. Боровик В.М. Ризик-менеджмент як механізм забезпечення сталого розвитку. *Економіка та управління підприємствами*. 2016. № 31. С. 81–87.
3. Васюткіна Н.В. Управління сталим розвитком підприємств: теоретико-методологічний аспект : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2014. 334 с.
4. Ващаєв С.С. Методологія побудови узагальнюючих статистичних показників: дис. канд. екон. наук: 08.03.01. Київський національний економічний ун-т. Київ, 2001. С. 198.
5. Гринів Б.В. Деякі проблеми методики аналізу фінансової стійкості підприємства. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економіка*, 2014. Вип. 44. С. 123–127.
6. Іванець І.В., Цицюрська К.В. Діагностика фінансового стану підприємства в системі контролінгу. Молодіжний економічний дайджест. Київ : КНЕУ, 2015. № 1. С. 128–136.
7. Мулик Я.І. Методичні та організаційні підходи до системи внутрішнього контролю на підприємстві. *Агросвіт*. 2020. № 17–18. С. 28–38. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.17-18.28>
8. Немченко В.В., Зеленьк В.В. Ризики інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства. *Економіка харчової промисловості*. 2015. Т. 7. Вип. 4. С. 73–79.
9. Нескородєв С.М., Грачова О.О. Дослідження сутності управління фінансовими ризиками підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. № 47. С. 132–136.
10. Овсяннікова А.О. Оцінювання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства як інструменту контролю за його діяльністю. Наука і вища освіта : тези доповідей XXIII Міжнар. наук. конф., м. Запоріжжя, 23 квітня 2015 р. Класичний приватний університет. Запоріжжя : КПУ, 2015. С. 638.
11. Пігуль Н.Г., Клименко А.В., Пігуль Є.І. Аналіз фінансової стійкості підприємств України. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 12 (1). С. 186–190.
12. Поддєрьогін А.М. Фінансова стійкість підприємств в економіці України : монографія. Київ : КНЕУ, 2011. С. 184.
13. Про затвердження Методики проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: затв. Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27 червня 1996 року (№ 81). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97#Text>
14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: затв. Наказом Міністерства економіки України від 19 січня 2006 року (№ 14). Дата оновлення: 26.10.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>
15. Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 27 березня 2006 року (№ 170). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06#Text>
16. Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: затв. Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23 лютого 1998 року (№ 22). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98#Text>
17. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: затв. Наказом Міністерства економічного розвитку та торгівлі від 29 жовтня 2013 року (№ 1277). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
18. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації України: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 26 січня 2001 року (№ 49/121). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text>
19. Проскура В.Ф., Білак Р.Г. Методологічні підходи до управління ризиками. *Економіка і суспільство*. 2017. № 9. С. 599–607.
20. Рудич О.О. Теоретико-методичні підходи до оцінки ризиків сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. 2017. № 23. С. 39–44.
21. Свідєрська А. Поняття та класифікація ризиків у зовнішньоекономічній діяльності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2014. Т. 46. № 3. С. 113–121.

22. Семенова К.Д. Ризики діяльності промислових підприємств: інтегральне оцінювання: монографія. Одеса : ФОРП Гуляєва В.М., 2017. 234 с.
23. Стригуль Л.С. Теоретико-методичне забезпечення визначення фінансової стійкості підприємств різних організаційно-правових форм в умовах мінливого середовища. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6. С. 64–67.
24. Тарасова К.І. Методологічні засади кількісної оцінки ризиків. *Наукові записки. Серія «Економіка»*. 2013. № 23. С. 367–372.
25. Тульчинська С.О., Нікітіна М.В. Проблеми оцінки фінансового стану підприємства і напрямки їх вирішення. *Сучасні проблеми економіки та підприємництва*. 2013. Вип. 12. С. 295–301.
26. Швець Ю.О. Ризики в діяльності промислових підприємств: види, методи оцінки, заходи подолання ризиків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. № 17. С. 131–135.
27. Шорохов М.Н. Особливості проведення діагностики фінансового стану підприємства. *Інноваційна економіка*. 2013. № 7. С. 51–57.
28. Ясіновська І.Ф. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств. *Європейські перспективи*. 2016. № 2. С. 169–175.

References:

1. Artiukh O. V., & Albu N. M. (2015) Vnutrishnii kontrol na konkurentospromozhnomu pidpriemstvi: Problemy vyznachennia. [Internal control in a competitive enterprise: definition problems]. *Mykolaiivskiy natsionalnyi universytet imeni V. O. Sukhomlyns'koho*, no. (7), pp. 780–784. (In Ukrainian)
2. Borovyk V. M. (2016). Ryzyk-menedzhment yak mekhanizm zabezpechennia staloho rozvytku [Risk management as a mechanism for ensuring sustainable development.]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy*, no. (31), pp. 81–87. (in Ukrainian)
3. Vasiutkina N. V. (2014). Upravlinnia staly`m rozvytkom pidpriemstv: Teoretyko-metodolohichniy aspekt: monografia [Managing sustainable development of enterprises: theoretical and methodological aspect: a monograph]. Kyiv: Lira-K Publishing House, p. 334. (in Ukrainian)
4. Vashchaiev S. S. (2001). Metodolohiia pobudovy uzahalniuiuchykh statystychnykh pokaznykiv: dissertation [Methodology for constructing general statistical indicators: dissertation]. Kyiv National Economic University, p. 198. (in Ukrainian)
5. Hryniv B. V. (2014). Deiaki problemy metodyky analizu finansovoi stiiikosti pidpriemstva [Some problems of the methodology for analyzing the financial stability of an enterprise]. *Visnyk Lvivskoi komertsiinoi akademii. Seriia: Ekonomika*, no. (44), pp. 123–127. (in Ukrainian)
6. Ivanets I. V., & Tsytsyurska K. V. (2015). Diahnostyka finansovoho stanu pidpriemstva v systemi kontrolinhu [Diagnostics of the financial condition of the enterprise in the controlling system]. *Molodizhnyi ekonomichnyi dai`dzhest*, no. (1), pp. 128–136. (in Ukrainian)
7. Mulyk Ya. (2020). Methodological and organizational approaches to the system of internal control at the enterprise, *Agrosvit*, vol. 17–18, pp. 28–38. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.17-18.28> (in Ukrainian)
8. Nemchenko V. V., & Zeleniak V. V. (2015). Ryziky innovatsiino-investytsiinoi diialnosti pidpriemstva [Risks of innovation and investment activities of the enterprise]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, no. 7(4), pp. 73–79. (in Ukrainian)
9. Neskorodiev S. M., Hrachova O. O. (2014). Doslidzhennia sutnosti upravlinnia finansovymy ryzykamy pidpriemstva [Research into the essence of enterprise financial risk management]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. (47), pp. 132–136. (in Ukrainian)
10. Ovsiannikova A. O. (2015). Otsiniuvannia finansovoi stiiikosti ta platospromozhnosti pidpriemstva yak instrumentu kontroliu za yoho diialnistiu: Nauka i vyshcha osvita: Tezy dopovidei [Assessment of the financial stability and solvency of an enterprise as a tool for controlling its activities: abstracts of reports]. XXIII Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii, Zaporizhzhia: KPU, p. 638. (in Ukrainian)
11. Pihul N. H., Klymenko A. V., & Pihul Ye. I. (2019). Analiz finansovoi stiiikosti pidpriemstv Ukrainy [Analysis of the financial stability of Ukrainian enterprises]. *Priazovskiy ekonomichnyi visnyk*, no. 12 (1), pp. 186–190. (in Ukrainian)
12. Podderiuhin A. M. (2011). Finansova stiiikist pidpriemstv v ekonomitsi Ukrainy: monograph [Financial sustainability of enterprises in the economy of Ukraine: monograph]. KNEU. p. 184. (in Ukrainian)
13. Ministry of Finance of Ukraine. (2006). Metodyka analizu finansovo-hospodarskoi diialnosti pidpriemstv derzhavnogo sektoru ekonomiky [Methodology for analyzing the financial and economic activities of public sector enterprises: Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 170]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06#Text> (in Ukrainian)
14. Agency for Bankruptcy Prevention. (1998). Metodyka intehralnoi otsinky investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstv ta orhanizatsii [Methodology for integrated assessment of investment attractiveness of enterprises and organizations No. 22]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98#Text> (in Ukrainian)
15. Agency for Bankruptcy Prevention. (1996). Metodyka provedennia pohlyblyenoho analizu finansovo-hospodarskoho stanu pidpriemstv ta orhanizatsii [Methods for conducting in-depth analysis of the financial and economic condition of enterprises and organizations No. 81]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97#Text>. (in Ukrainian)

16. Ministry of Economy of Ukraine. (2006). Metodichni rekomendatsii shchodo vyivlennia oznak neplatospromozhnosti pidpriemstva ta oznak dii z prykhovuvannia bankrutstva [Methodological recommendations for identifying signs of insolvency of an enterprise and signs of actions to conceal bankruptcy, fictitious bankruptcy or bring about bankruptcy No. 14]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text> (in Ukrainian)
17. Ministry of Economic Development and Trade. (2013). Metodichni rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine No. 1277]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (in Ukrainian)
18. Ministry of Finance of Ukraine. (2001). Polozhennia pro porjadok zdiisnennia analizu finansovoho stanu pidpriemstv, sheho pidliahaiut pryvatyzatsii [Regulations on the procedure for analyzing the financial condition of enterprises subject to privatization in Ukraine No. 49/121]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01#Text> (in Ukrainian)
19. Proskura V. F., & Bilak R. H. (2017). Metodolohichni pidkhody do upravlinnia ryzykamy [Methodological approaches to risk management]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. (9), pp. 599–607. (in Ukrainian)
20. Rudych O. O. (2017). Teoretyko-metodychni pidkhody do otsinky ryzykiv silskohospodarskoho pidpriemstva [Theoretical and methodological approaches to assessing risks of an agricultural enterprise]. *Ahrosvit*, no. (23), pp. 39–44. (in Ukrainian)
21. Sviderska A. (2014). Poniattia ta klasyfikatsiia ryzykiv u zovnishnoekonomichnii diialnosti pidpriemstva [The concept and classification of risks in the foreign economic activity of an enterprise]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 46(3), pp. 113–121. (in Ukrainian)
22. Semenova K. D. (2017). Ryzyky diialnosti promyslovykh pidpriemstv: Intehralne otsiniuvannia (Monograph) [Risks of industrial enterprises: integral assessment: monograph]. Odesa, p. 234. (in Ukrainian)
23. Stryhul L. S. (2016). Teoretyko-metodychne zabezpechennia vyznachennia finansovoi stiikosti pidpriemstv riznykh orhanizatsiino-pravovykh form [Theoretical and methodological support for determining the financial stability of enterprises of various organizational and legal forms in a changing environment]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, no. (6), pp. 64–67. (in Ukrainian)
24. Tarasova K. I. (2013). Metodolohichni zasady kilkisnoi otsinky ryzykiv [Methodological principles of quantitative risk assessment]. *Naukovi zapysky. Seriiia "Ekonomika"*, no. (23), pp. 367–372. (in Ukrainian)
25. Tulchynska S. O., & Nikitina M. V. (2013). Problemy otsinky finansovoho stanu pidpriemstva i napriamky yikh vyrishennia [Problems of assessing the financial condition of an enterprise and directions for their solution]. *Suchasni problemy ekonomiky ta pidpriemnytstva*, no. (12), pp. 295–301. (in Ukrainian)
26. Shvets Yu. O. (2018). Ryzyky v diialnosti promyslovykh pidpriemstv: vydy, metody otsinky, zakhody podolannia ryzykiv [Risks in the activities of industrial enterprises: types, assessment methods, risk management measures]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia: "Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo"*, no. (17), pp. 131–135. (in Ukrainian)
27. Shorokhov M. N. (2013). Osoblyvosti provedennia diahnostryky finansovoho stanu pidpriemstva [Features of conducting diagnostics of the financial condition of an enterprise]. *Innovatsiina ekonomika*, no. (7), pp. 51–57. (in Ukrainian)
28. Yasinovska I. F. (2016). Suchasni pidkhody do otsinky finansovoi stiikosti pidpriemstv [Modern approaches to assessing the financial stability of enterprises]. *Yevropeiski perspektyvy*, no. (2), pp. 169–175. (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 03.02.2025